

– **зворотній мозковий штурм.** Завдання техніки полягає в тому, щоб генерувати ідеї, які погіршують ситуацію, поглиблюють проблему чи конфлікт. Потім ці ідеї перетворюються на позитивні;

– **місія нездійснення.** Техніка дозволяє уникнути обмежень, які заважають успішному вирішенню проблеми/конфлікту/завданню;

– **розробка історії.** Завдання цієї техніки – подивитись на ситуацію, що досліджується, з різних точок зору з тим, щоб зрозуміти її сутність;

– **портрет категорії.** Завдання техніки - не називаючи самої категорії назвати ознаки, за якими присутні зможуть визначити цю категорію.

Що стосується вправ розвитку креативності, то їх також достатньо багато. До переліку таких вправ можна віднести: загадки, задачі, асоціації, катени, вправи з сірниками, картинки.

Таким чином, персональний досвід авторки щодо використання різних технік і вправ, спрямованих на розвиток креативності, дозволяє стверджувати, що використання нових форм і методів, які стимулюють творчі здібності як викладача, так і студентів є важливою складовою формування креатосфери університету.

Література

1. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://doi:10.1108/10748121211202053>
2. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://doi.org/10.1016/j.tsc.2017.05.006>
3. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://file.scirp.org/pdf/CE20100300004_79654079.pdf
4. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://www.researchgate.net/publication/256439382_Assessing_Creativity_in_the_Class-room

Калініченко Д.

Національний університет «Києво-Могилянська академія»,
аспірант кафедри економічної теорії

ЗАСАДИ ВИКОРИСТАННЯ ПОВЕДІНКОВОЇ ЕКОНОМІКИ В УМОВАХ ВІЙСЬКОВОГО КОНФЛІКТУ

Економіка військового конфлікту - це галузь застосування економічної теорії до питань військової оборони. Це відносно нова галузь досліджень. Ранньою роботою в цій галузі є звіт корпорації RAND "Економіка оборони в ядерну епоху" Чарльза Хітча і Роланда Маккіна 1960, також опублікований як книга. Це економічна галузь, яка вивчає управління державним бюджетом і його витратами в основному під час війни, але також і в мирний час, а також його наслідки для економічного зростання. Таким чином, вона використовує макроекономічні та мікроекономічні інструменти, такі як теорія ігор, порівняльна статистика, теорія зростання та економетрика[1]. Вона має тісні зв'язки з іншими підгалузями економіки, такими як державні фінанси, економіка промислової організації, міжнародна економіка, економіка праці та економіка зростання.

Ця галузь стосується пошуку оптимального розподілу ресурсів між оборонними та іншими функціями уряду. Проте основною метою є пошук оптимального розміру оборонного бюджету по відношенню до розмірів інших бюджетів, якими управляє державний орган. Водночас, на нижчих рівнях аналізуються різні шляхи досягнення цих цілей, які полягають у пошуку оптимального вибору між альтернативними логістичними схемами, озброєнням, спеціалізованим обладнанням[2]. Оскільки управління обороною країни полягає у виборі між багатьма змінними, аналіз витрат і переваг різних варіантів є життєво важливим.

Рис.1. Відношення військового бюджету до ВВП України з 2000 по 2022 роки.
Джерело: складено автором на основі Statista.com.

Хоча економіка військового конфлікту в основному вивчає мікроекономічні питання, які включають оптимізацію розподілу та визначення оптимального вибору, вона також розглядає деякі макроекономічні питання, які зосереджені на впливі оборонних витрат на різні макроекономічні змінні, такі як економічне зростання, валовий внутрішній продукт і зайнятість. Один з напрямів використовує інституційний підхід для аналізу розподілу оборонних ресурсів[2]. Цей підхід має на меті максимізувати ефективність і результативність військової діяльності та забезпечити заходи, спрямовані на покращення управління арміями. Ця галузь також вивчає критично важливі інфраструктури, такі як автомобільні, залізничні, водні, медичні, електричні мережі та мережі кібербезпеки, з метою підвищення їхньої стійкості до навмисних атак.

Роль поведінкової економіки полягає в тому, щоб краще зрозуміти, як окремі особи, організації та уряди приймають рішення, пов'язані з оборонними витратами і національною безпекою.

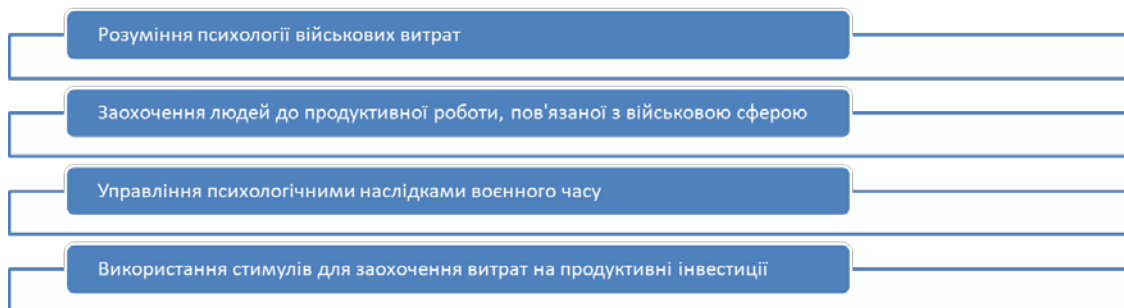

Рис.2. Моделі використання поведінкової економіки в контексті військового конфлікту
Джерело: складено автором

Поведінкова економіка може допомогти політикам зрозуміти психологічні чинники військових витрат, такі як страх перед зовнішніми загрозами і прагнення до національної безпеки. Розуміючи ці чинники, політики можуть розробити політику військових витрат, яка буде більш ефективною у задоволенні суспільних потреб у безпеці, а також сприятиме економічному зростанню. Окрім того у воєнний час може виникнути дефіцит робочої сили в певних галузях, в тому числі пов'язаних з оборонним виробництвом. Поведінкова економіка може запропонувати стратегії заохочення людей до роботи в цих галузях, наприклад, розглядаючи військову роботу як форму патріотичного обов'язку або підкреслюючи соціальну норму внеску у військові зусилля.

Воєнний час може бути психологічно складним для людей, що може мати економічні наслідки. Поведінкова економіка в умовах військового конфлікту прагне до розуміння та створення моделей управління психологічними наслідками воєнного часу, такими як тривога і стрес, і розробити політику, яка сприятиме психічному здоров'ю і благополуччю. Це може включати надання послуг з охорони психічного здоров'я та розвиток мереж соціальної підтримки. Військове кейнсianство, як модель економіки воєнного часу може передбачати значні державні витрати на товари і послуги, пов'язані з обороною. Поведінкова економіка може запропонувати стратегії заохочення приватних інвестицій у виробничі галузі, які підтримують армію і економіку в цілому. Це може включати використання стимулів для заохочення інвестицій в технології та інфраструктуру, які мають вирішальне значення для національної безпеки і економічного зростання.

Загалом, знання з поведінкової економіки можуть допомогти політикам приймати більш обґрунтовані рішення, пов'язані з витратами на оборону і національною безпекою, завдяки кращому розумінню складних процесів прийняття рішень, пов'язаних з ними.

Література

1. Kennedy, G. (1975). The Economics of Defence. Rowman and Littlefield.
2. Keupp, Marcus Matthias (2021). Defense economics: an institutional perspective.

Кілієвич О. І.

Національний університет «Києво-Могилянська академія»,
Києво-Могилянська школа врядування імені Андрія Мелешевича, доцент

ЕКОСИСТЕМА ІННОВАЦІЙНОЇ ПОЛІТИКИ В УМОВАХ ЦИФРОВОГО РОЗВИТКУ

Всюдипроникні цифрові трансформації супроводжуються і породжується інноваційним розвитком, який спричиняє швидкі зміни у соціально-економічній і політичних сферах, посилює взаємозалежність технологічних й управлінських процесів і дій всіх учасників (громадськість, бізнес і влада) у просторовому і галузевому вимірах, у цілому сприяє росту економіки, але часто призводить до непередбачуваних економічних та соціальних наслідків, і може загрожувати економічній сталості і резильєнтності, отже, і національній безпеці. Тому нагальним є розробка відповідних до цих викликів методології й інструментарію аналізу інноваційної політики, які базуються на екосистемному підході.

Поняття «інноваційної екосистеми» є вже усталеним і розглядається в роботах багатьох вітчизняних і закордонних дослідників. Так, дослідженню інноваційних екосистем присвячена низка публікацій проф. Ю. Бажала, в яких, зокрема, пояснено, чому інновації стали основним фактором економічного розвитку в останні десятиліття і чому їх роль стане ще більш домінантною в майбутньому [I. Bazhal, 2017]. Практичні кроки і заходи з розвитку інноваційних екосистем в Україні пропагує Український кластерний альянс (УКА), що нещодавно оприлюднив «Пропозиції УКА для програм розвитку інноваційних екосистем» [Ukrainian Cluster Alliance, 2023]. Проте на сферу вироблення *державної політики* екосистемний підхід тільки починає свою експансію.

У нашій роботі «Екосистема суспільної політики: визначення, структура, функціонування, застосування» [Кілієвич, 2023] проведено аналіз еволюції концепції екосистем від суто екологічних систем до екосистем, компонентами яких є людина та інститути, створювані людьми; розглянуто внесок еволюційної економічної теорії в розвиток екосистемного підходу, поширення екосистемного підходу на владні інститути як особливі, що виконують владні функції, елементи екосистем, запропоновано можливий варіант визначення поняття «екосистема суспільної політики» і його місце в полі інших базових понять – врядування, вироблення політики, середовище і стейкхолдери політики, комунікації, еволюція і розвиток; окреслена структуру цієї екосистеми, описані способи (моделі) її функціонування. У цій роботі, на основі